Smaakmaker voor het...

Digitaal boek

Digitale editie 2020

K.Mertens (red.)

Studium Generale vzw

Voorwoord 2020 (redacteur K.M.)

Enkele decennia geleden kocht ik op een boeken- annex-rommelmarkt een boek over de missionaris Mgr. Trudo Jans die vermoord werd in China. Als mijn herinnering juist is, was het de auteur zelf (zekere heer Pipeleers?) die zijn nieuwe boek daar verkocht. Tot mijn schaamte moet ik bekennen dat het toen een plaats kreeg in mijn bibliotheekafdeling “kerk en religie” en ik het daar nooit meer heb uitgehaald.

Enkele jaren geleden kocht ik op een markt een veel ouder boekje over dezelfde Mgr. Trudo Jans. Ik heb intussen geleerd dat Trudo een jongensnaam is en dat die hoofdzakelijk voorkomt in Sint-Truiden, om begrijpelijke redenen. Ik heb sinds de start van onze afdeling “vrij te kopiëren digitale boeken” - “Free downloads” - al enkele andere boekjes over China en kerkvervolging gedigitaliseerd en online geplaatst.

Logisch dat ook het werkje van Norbertus Broeckaert over zijn vermoorde confrater Trudo Jans door de digitale molen gaat.

Platen 1932

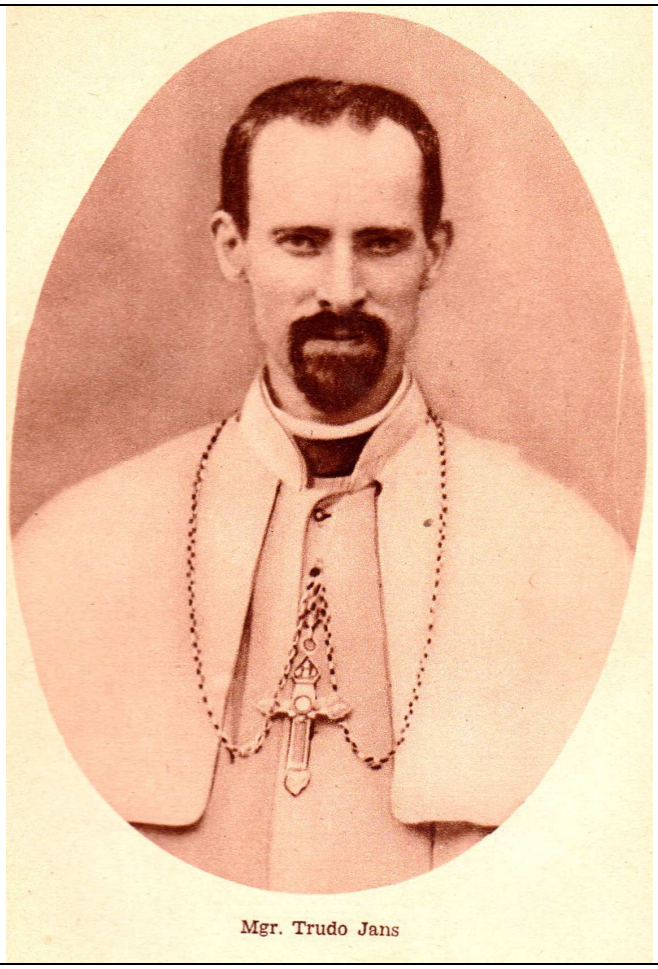

Mgr. Trudo Jans

P.1.

Z. E. H. Michiel Jans, thans pastoor te Brustem (Limb.)

P.2.1.

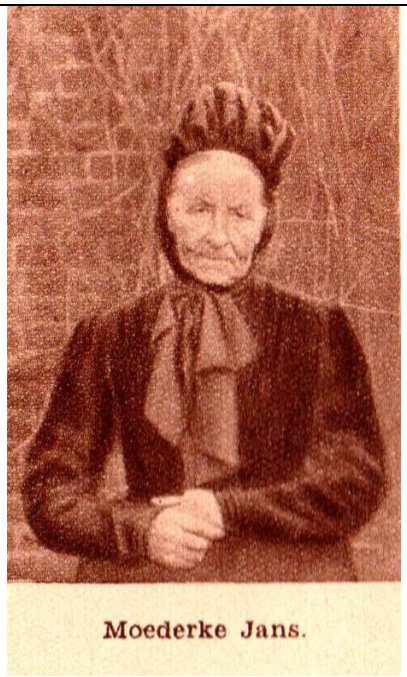

Moederke Jans.

P.2.2.

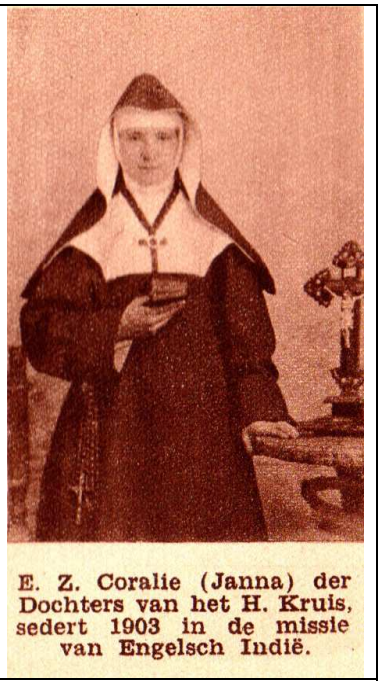

E. Z. Coralie (Janna) der Dochters van het H. Kruis, sedert 1903 in de missie van Engelsch Indië.

P.2.3.

P. Trudo Jans en P. Clementianus De Vuyst in 1907.

P.3.

Een Chineesche Begrafenis.

P.4.

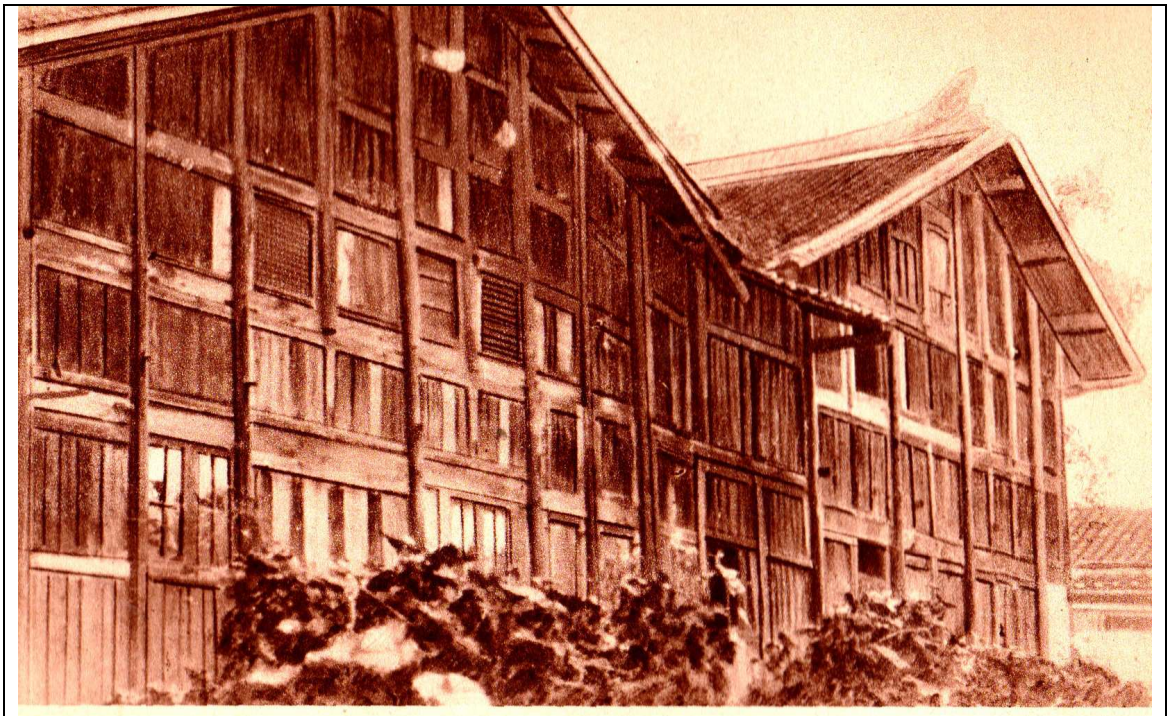

De Residentie van Lanpin, toen P. Trudo er pastoor werd.

P.5.

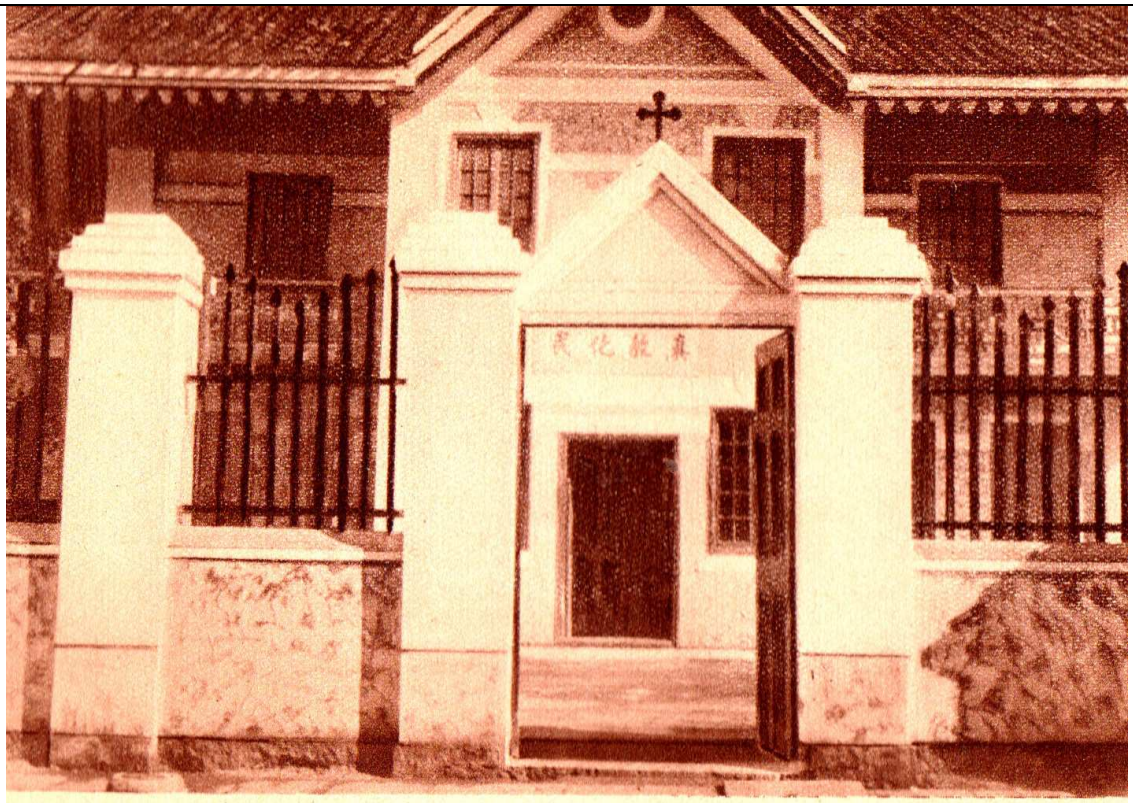

De nieuwe Residentie van Lanpin, door P. Trudo gebouwd.

P.6.

EERSTE HOOFDSTUK

Janneke Jans

1. Zussen

Een mooi stukje land, die zuidoostelijke hoek van ons lieve Limburg ! De dikke krijt- en mergellagen, zacht als 't gemoed der oud-beschaafde bewoners, hebben ronde vormen aan de heuvelen gegeven, wier milde lijnen nog uitgelengd liggen door de zware klei, die er in oertijden werd overheengeslagen.

Het Jekerdal ligt in de diepte, als een breede, groene looverstroom ; de naakte hoogteruggen zijn een rijkdom van beeten en korenoogst. Van verre ziet ge rijzen spitse torentjes — als dat van Zussen —, of stompere — als dat van Zichen —, en daarrond drummen warm kleine huizekes saam, als witte kuikentjes rond de beschermende moederhen. Rechte rooilijnen of planmatigheid moet ge in de klimmende of dalende, bochtig-kronkelende straten niet zoeken. Dit zijn geen gebouwde, maar gegroeide dorpen : langzaam woekerden de lage huizekes voort, langs de holle wegen van dit zeer oude land. Als blanke dobbelsteenen liggen ze over 't groene veldlaken heengeworpen. In vreemde streken — bij de Walen, in Holland en Duitschland, tot in Spanje — gaan de stoere metsers dezer gouw, prachtige bouwen optrekken; in hun eigen streek stellen ze zich

tevreden met lage, nauwe mergelhuisjes, die witgekalkt, de dorpen een helder, zonnig, bijna maagdelijk uitzicht geven. Alleen in de laatste jaartallen zijn hier en daar, norsch in zooveel blankheid, roode brikkengevels opgedoken : voorloopers van verdere moderniseering.

Vette grond brengt vette kweek mee. In den zwaren leem, die u in vóór- en najaar, met dikke schollen aan de schoenen blijft hangen, draven en buitelen uitgelaten varkens, en op gulden mesthoopen kraaien victorieuze hanen.

Toch heeft Zussen 'n Heerestraat — denkelijk van den Heer des Hemels, want aardsche « Heeren » vindt ge er niet — en juist achter het geelwitte mergelkerkje met zijn rank naaldtorentje, in een landelijk woonst zonder verdieping werd in die Heerestraat, Mgr. Trudo Jans geboren.

Vader Jans was, gelijk het nu nog gaat, landbouwer en metselaar, die dagen lang naar 't Luiksche trok, en boven op zijn stelling, blijgemoed te metselen stond voor zijn dierbaar volkje uit de Zussersche Heerestraat. Ginder thuis, zat moeder de vrouw te martelen met vier kleine bengels, die ze tot ferme kerels en kerlinnen opkweeken zou. En nu, op 7 November 1877, was er nog eentje bijgekomen, 'n jongske, dat door zijn peter « Janneke » was gedoopt... Ja, moeder had haar handen vol, het mensch: heel den dag loopen en draven van de wieg naar den stal, van de keuken naar den akker; heel den dag wasschen en plassen, kousen stoppen en kleerkes lappen... Moeder thuis, had het niet onder de markt!... Zoo stond vader Jans te speculeeren en te prakkezeeren, boven op zijn stelling, terwijl hij den mortel uitkletste en met de heft van zijn truweel de brikken vastklopte. En te denken aan zijn huisgezin, waar ze Zaterdag, weer allen te gelijk aan zijn vest zouden hangen, deed hem nog dapperder doormetselen, want, « Goddank!

in de Heerestraat ging alles goed, en Ons Heer hielp ze er flink door de wereld »...

2. Rakker.

Gelijk alle kinderen, en, naar het schijnt, meer dan andere kinderen, verhoogde 't borelingske, Janneke Jans, de huiselijke gezelligheid met, bijtijds, een geweldige keel op te zetten. Dat was, moet ge weten, een onbewuste, verwijderde voorbereiding tot zijn toekomstig apostolaat ! Want toen hij vijf-en-dertig jaar later, in Lan-pin woonde, en er bij vriend Kleu, te Zussen, een jonge schoenmaker was aangespoeld, haalde Janneke Jans zijn wiegherinneringen naar boven en vroeg: « Kleu! kan hij ook zoo hard schreeuwen gelijk ik, als ik nog in de wieg lag? Ik hoop van ja... En ofschoon moeder dikwijls zal gezegd hebben: « Wat ne kwèker! » ben ik er nu toch niet kwaad om zoo 'n sterke stembanden te hebben...! want om Chineezen te overschreeuwen moet ik leelijk kunnen doen ».

Van zijn heiligen voorganger in het episcopaat en het martelaarschap, Mgr. Theotiem Verhaeghen, weten zijn levensbeschrijvers maar één enkel arm, onschuldig guitenstreekje te vertellen: eenige schuchtere trekjes namelijk aan 'n gesmokkelde sigaar buiten de weet van den « cher frère » der broederschool om. Voor zoo eentje trok Janneke Jans medelijdend zijn schouders op, want hij had er heel wat méér en wat degelijker op zijn kerfstok! Doch ziet u: zoo hij ginds, later in China, zijn medebroeders de martelie der eenzaamheid door snakerijen vergeten deed, en bestand bleef tegen de stooten der harde Chineesche werkelijkheid, dan was dat wel 'n beetje te danken aan den levenslust, dien hij vroeger als kwajongen, te Zussen had opgedaan.

Niet dat er kwaad in Janneke stak! o neen! Dat zullen

u Kleu Slangen en Dolf Etienne en Tyje van Meje eenparig verklaren. Maar rakker was Janneke met de rakkers! Hoeveel keeren de kleermaker uit de buurt, hem van zijn groote tafel moest jagen, omdat Janneke met de bobijntjes wierp of de pas-gesneden broeken dooreengooide, kan die oude man niet zoo juist meer zeggen, evenmin als de meester zich herinnert, hoeveel keeren hij Jan bij zijn ooren moest trekken en 'n rammeling geven. Dat de meester het deed, staat evenwel vast, want op 7 September 1924 schreef Janneke, toen bisschop geworden, er nog over aan een vriend uit Antwerpen: « 'k Stuur u mijn portret... 'k Zie er zoo zuur uit, als toen Mensing ons in de school had afgetroefd !... »

Konden de kiezel van de Heerestraat, de Kwattel, de Kaldersteeg, en de weilandjes van 't « aad hoos » van Zussen spreken, ze zouden ons vertellen van de plezante ravotters, die er rond de jaren 1890 dartelden en rondjoelden. Zoo zouden ze verhalen hoe ze regelmatig ooggetuige waren van de spannende wedrennen op de ruggen der zwijntjes. Janneke, net als de andere jongens, wist er dan eentje bij zijn staart te snappen, wipte er op, greep het stevig bij zijn oorlappen en koerste, kop vooruit, over den weg of het land, om dan ergens, onderste boven, in 'n haag of modderpoel terecht te komen. Ofwel werden er duistere komplotten gesmeed... In de « Kaldersteeg » hingen de appeltjes verlokkelijk te lachen. Jan, Kleu en Bert, zouden ze even vriendelijk gaan tegenlachen en heel eventjes gaan ladderke staan, om die lachende dingetjes in hun lachende monden te stoppen.

En als de zomerzonne blaakte, of ook al vroeger, als rond de eerste Communie, het Aprilzonneke wat heviger stak, sloop Janneke met de makkers naar den beroemden poel van het « aad hoos ». Dat was het paradijs der rak-